

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته ی حقوق جزا و جرم شناسی

موجبات جواز سقط جنین

به کوشش

مجید درخشان

استاد راهنما

دکتر صادقی

تابستان 1392

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

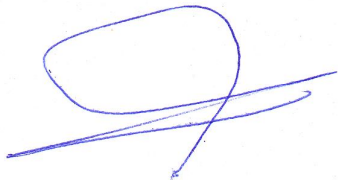
به نام خدا

اظہار نامہ

اینجانب مجید درخشان (901183) دانشجوی رشته‌ی حقوق گرایش حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشکده‌ی حقوق و علوم سیاسی اظہار می‌کنم که این پایان‌نامہ حاصل پژوهش خودم بوده و در جاهایی که از منابع دیگران استفاده کرده‌ام، نشانی دقیق و مشخصات کامل آن‌را نوشته‌ام. همچنین اظہار می‌کنم که تحقیق و موضوع پایان‌نامہ‌ام تکراری نیست و تعہد می‌نمایم که بدون مجوز دانشگاه دستاوردهای آن را منتشر ننموده و یا در اختیار غیر قرار ندهم. کلیتہی حقوق این اثر مطابق با آیین‌نامہ مالکیت فکری و معنوی متعلق به دانشگاه شیراز است.

نام و نام خانوادگی: مجید درخشان

تاریخ و امضا: 1392/6/31

به نام خدا

موجبات جواز سقط جنین

به کوشش:

مجید درخشان

پایان نامه

ارائه شده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز به عنوان بخشی
از فعالیت‌های تحصیلی لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته‌ی:

حقوق جزا و جرم‌شناسی

از دانشگاه شیراز

شیراز

جمهوری اسلامی ایران

ارزیابی کمیته پایان نامه، با درجه‌ی: بسیار خوب

دکتر محمدهادی صادقی، دانشیار حقوق جزا و جرم‌شناسی (رئیس کمیته)،

دکتر فضل‌الله فروغی، استادیار حقوق جزا و جرم‌شناسی (مشاور)،

دکتر شهرام ابراهیمی، استادیار حقوق جزا و جرم‌شناسی (داور داخلی)،

شهریور ماه ۱۳۹۲

سپاسگزاری

صنع خدای را که تواند شمار کرد

یا کیست آن که شکر یکی از هزار کرد

سپاس می‌گویم خالق بی‌همتایی که آفرید و هدایت کرد. بزرگ خالقی که بی‌دریغ بخشید و بی‌منت پرورد. مهربانی که در طول مسیر عمر سختی‌ها را آسان نمود و تاریکی‌ها را روشن.

بر خود لازم می‌دانم مراتب قدردانی و سپاس خود را خدمت استاد عزیز و ارجمندم، جناب آقای دکتر محمد هادی صادقی تقدیم می‌نمایم که با قبول زحمات فراوان، مرا با راهنمایی‌های مشفقانه‌ی خویش یاری‌گر بودند.

استاد مهربان و بزرگووارم، جناب آقای دکتر فضل الله فروغی را سپاس می‌گویم که در طول نگارش پایان‌نامه با توصیه‌های راهبردی خود سبب هر چه پر بارتر شدن پژوهش بنده بودند.

استاد دلسوز و بزرگووارم، جناب آقای دکتر شهرام ابراهیمی را سپاس می‌گویم که در طول تحصیل با رهنمودهای عالمانه و ارزنده راه‌گشای اینجانب بوده‌اند و اینک مشقت داوری پایان‌نامه را پذیرفته‌اند.

همچنین، از مساعدت‌های بی‌دریغ کارکنان کتابخانه و مسئولین آموزش دانشکده، نسبت به اینجانب کمال تشکر را دارم، که بی‌لطف ایشان این پایان‌نامه بی‌ثمر می‌ماند.

از خدواند بلند مرتبه، عافیت و سعادت‌مندی این عزیزان و سایر کسانی که در نگارش این پایان‌نامه مرا یاری نمودند، خواستارم.

چکیده

موجبات جواز سقط جنین

به کوشش

مجید درخشان

مساله سقط جنین همواره نزد دانشمندان حقوق جزا به عنوان یکی از موضوع های اساسی حقوق کیفری مطرح بوده است. برخی از فمینیستها این پدیده اجتماعی را به طور مطلق پذیرفته و معتقد به آزادی بی قید و شرط آن هستند. در مقابل، بعضی براساس آموزه های دینی، سقط جنین را تحت هیچ شرایطی مجاز نمی دانند. فقهای امامیه قایل به آزادی نسبی سقط جنین شده اند و در موارد محدودی سقط جنین را جایز می دانند. در نظام حقوقی ایران که قوانین و مقررات آن برگرفته از فقه امامیه است، برخلاف نظامهای حقوقی جوامع غربی که سقط جنین را نشانه افتخارآمیز شخصیت و آزادی زن می دانند، سقط جنین حرام و مطابق قانون مجازات اسلامی دارای مجازات می باشد؛ پس اصل اولیه و مسلم در فقه امامیه حرمت سقط جنین است و تنها در صورت وجود عناوین ثانویه ای مثل عسر و حرج، اضطرار، دفاع مشروع و تزاحم می توان جواز سقط را صادر کرد. یعنی با طرح عنوان جدید سقط درمانی، حکم ثانویه ی جدیدی برای سقط قایل شد و در موارد ویژه آن را روا دانست: مواردی که بارداری یا زایمان دشواری و تنگنا برای مادر یا فرزند در پی داشته باشد و به آسیب جانی یا از دست رفتن سلامتی آنها بیانجامد؛ هنگامی که مادر در شرایط روانی دشوار قرار گیرد و توان ادامه بارداری را نداشته باشد؛ یا موارد ناهنجاریهای جنینی و نقص اندام. در این نوشتار موارد جواز سقط جنین را با توجه به مبانی آنها مورد بررسی قرار داده ایم، و دیدگاههای فقهای امامیه و دیدگاه قانونگذار را در مورد این مصادیق ذکر کردیم. و نهایتاً مشخص می شود که می توان با استناد به قاعده عسر و حرج جواز سقط جنین حاصل از تجاوز را صادر کرد، زیرا مادر در این شرایط در تنگنا و مشقت قرار می گیرد. و اینکه با توجه به دیدگاه برخی فقها می توان حتی پس از ولوج روح نیز برای حفظ جان مادر با استناد به عناوین ثانویه، از جمله دفاع مشروع و اضطرار جواز سقط را صادر کرد.

کلمات کلیدی: سقط درمانی، اضطرار، عسر و حرج، دفاع مشروع، تزاحم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
1	مقدمه.....
فصل اول	
9	کلیات.....
9	مبحث اول: واژه شناسی.....
9	گفتار اول: جنین و مفاهیم مشابه.....
9	بند اول: جنین.....
10	بند دوم: حمل.....
11	بند سوم: حبل.....
11	گفتار دوم: سقط جنین.....
11	بند اول: سقط جنین از نظر لغوی.....
12	بند دوم: سقط جنین از دیدگاه حقوقی.....
12	بند سوم: سقط جنین از دیدگاه پزشکی.....
13	بند چهارم: مراحل رشد و تکامل جنین.....
14	بند پنجم: تشخیص جنین دارای روح.....
15	مبحث دوم: انواع سقط جنین.....
16	گفتار اول: سقط جنین طبیعی.....
16	گفتار دوم: سقط جنین جنایی.....
17	گفتار سوم: سقط طبی یا درمانی (قانونی).....
18	گفتار چهارم: سقط جنین غیر درمانی.....

- 18.....بند اول: سقط جنین به دلیل مشکلات اقتصادی
- 19.....بند دوم: سقط جنین به دلیل مشکلات اجتماعی
- 20.....بند سوم: سقط جنین ناشی از زنا
- 23.....بند چهارم: سقط جنین ناشی از تجاوز
- 25.....مبحث سوم: بررسی نظریه های مختلف در مورد سقط جنین و دلایل این نظریات
- 25.....گفتار اول : تئوری آزادی مطلق
- 25.....بند اول:حفظ حیات و سلامت مادر
- 26.....بند دوم: کاهش مرگ و میر مادر
- 27.....بند سوم: افزایش جمعیت
- 27.....بند چهارم: حق انتخاب زن
- 29.....گفتار دوم: تئوری ممنوعیت مطلق
- 29.....بند اول: قداست حیات
- 30.....بند دوم: حق حیات داشتن جنین به عنوان یک انسان
- 30.....بند سوم: برابر بودن حق زندگی
- 31.....بند چهارم: حق انتخاب جنین
- 31.....گفتار سوم: تئوری آزادی نسبی

فصل دوم

- 34.....تزام و اضطرار
- 34.....مبحث اول: قاعده ی التزام
- 35.....گفتار اول: مفهوم التزام
- 36.....گفتار دوم: قواعد حاکم بر التزام در سقط جنین
- 37.....بند اول: قاعده ی تخییر
- 38.....بند دوم: قاعده ی اهم و مهم
- 41.....گفتار سوم: التزام در سقط جنین در حقوق ایران
- 42.....گفتار چهارم: دیدگاه های فقه امامیه پیرامون التزام در سقط جنین

44	مبحث دوم: قاعده ی اضطرار.....
45	گفتار اول: اضطرار مفهوم، ادله فقهی و قلمرو.....
45	بند اول: مفهوم اضطرار.....
47	بند دوم: رابطه ی ضرورت و اضطرار.....
48	بند سوم: رابطه ی اضطرار و تراحم.....
49	گفتار دوم: اضطرار در سقط جنین.....
49	بند اول: در حقوق ایران.....
51	بند دوم: فقه امامیه.....
51	الف) سقط جنین قبل از ولوج روح.....
54	ب) سقط جنین پس از ولوج روح.....
56	گفتار سوم: جایگاه قاعده ی اضطرار در موارد سقط جنین.....
56	بند اول: سقط جنین به منظور حفظ جان مادر.....
57	الف) در حقوق ایران.....
59	ب) دیدگاه های فقه امامیه.....
59	1. سقط جنین قبل از ولوج روح.....
65	2. بعد از ولوج روح.....

فصل سوم

69	دفاع و عسر و حرج.....
69	مبحث اول: دفاع مشروع.....
70	گفتار اول: مفهوم و شرایط دفاع مشروع.....
71	بند اول: مفهوم دفاع مشروع.....
71	بند دوم: مقایسه ی دفاع مشروع و اضطرار.....
72	گفتار دوم: شرایط دفاع مشروع.....
72	بند اول: شرایط تجاوز.....
72	الف) تجاوز فعلی یا خطر قریب الوقوع.....

73 (ب) تجاوز غیر قانونی
73 بند دوم: شرایط دفاع
73 (الف) تناسب دفاع و تجاوز
74 (ب) ضرورت دفاع
74 گفتار سوم: دفاع مشروع در سقط جنین
78 مبحث دوم: قاعده ی نفی عسر و حرج
79 گفتار اول: مفهوم، و محدوده قاعده عسر و حرج
79 بند اول: مفهوم عسر و حرج
80 (الف) حرج نوعی یا شخصی
81 (ب) بررسی انواع حرج
83 بند سوم: محدوده قاعده عسر و حرج
83 گفتار دوم: بررسی رابطه عسر و حرج با اضطرار
84 گفتار سوم: جایگاه قاعده نفی عسر و حرج در موارد سقط جنین
85 بند اول: سقط جنین به منظور حفظ سلامتی مادر
86 (الف) حقوق ایران
88 (ب) دیدگاه ها در فقه امامیه
88 1. قبل از ولوج روح
92 2. بعد از ولوج روح
94 بند دوم: سقط جنین به جهت ناهنجاریهای جنینی
95 (الف) تعریف ناهنجاریهای جنینی
97 (ب) حقوق ایران
98 (ج) دیدگاه ها در فقه امامیه
98 1. قبل از ولوج روح
103 2. بعد از ولوج روح
105 بند سوم: سقط جنین حاصل از تجاوز به عنف
107 (الف) سقط جنین ناشی از تجاوز به عنف در قوانین ایران

- 109.....(ب) دیدگاه فقهای امامیه در رابطه با سقط جنین ناشی از تجاوز
- 110.....بند چهارم؛ سقط جنین به منظور کنترل جمعیت
- 113.....نتیجه گیری
- 116.....پیشنهادات

فهرست منابع

- 118.....کتاب
- 121.....مقاله
- 125.....پایان نامه

مقدمه

سقط جنین یکی از جرائمی است که جوامع، پیوسته با آن درگیر و در ادیان مختلف الهی نیز مطرح بوده است. اصولاً سقط جنین به خاطر انتظارات دینی و مذهبی و اجتماعی، در قوانین اکثر کشورها منع شده است. این جرم معمولاً به دلایلی چون تنظیم خانواده، مخفی نمودن روابط نامشروع، گریز از حاملگی ناخواسته، حامله شدن زن در غیاب مرد، مورد تجاوز قرار گرفتن و عدم آشنایی زنان با وسایل پیشگیری از حاملگی یا عدم تاثیر وسایل مربوط ... انجام می پذیرد. امروزه کشورها در برخورد با مساله سقط جنین تصمیمات متفاوتی را مقرر نموده اند بعضی از آنها سقط جنین را بدون هیچ قید و شرطی پذیرفته اند و آن را مجاز اعلام نموده اند و برخی دیگر از کشورها، تحت تاثیر اخلاق مذهب کلیسا قرار داشته و بطور کل با آزادی آن مخالفت نموده و مجازاتهای سنگینی نیز برای آن مقرر داشته اند اما اکثر کشورها با سقط جنین مشروط موافق بوده و اجازه داده اند افراد در شرایط حساس و ضروری اقدام به سقط نمایند. در حقوق و فقه اسلامی با مساله سقط جنین به شدت برخورد شده و این عمل اصولاً جرم بوده و مرتکب به مجازاتهای مقرر محکوم می شود. لیکن با در نظر گرفتن مبانی نظری که قوانین هر کشور از آنها نشات می گیرد و ضرورتهای اجتماعی موجود، به موجب مقررات، مواردی نیز در نظر گرفته می شود که در صورت وجود شرایط خاص، عمل سقط جنین مجاز می باشد این موارد عبارتند از: 1) حفظ حیات مادر هنگامی که خارج نکردن جنین از رحم وی یا وضع حمل، آن را به خطر بیندازد 2) جلوگیری از تولد نوزاد ناقص الخلقه و معلول که دارای صدمات بدنی قابل تشخیص در رحم مادر بوده، به منظور دور ماندن از پی آمدهای اجتماعی آن و صرف هزینه های هنگفت برای نگهداری این گونه افراد 3) پیشگیری از ضررهای معنوی که در پی آشکار شدن علائم حاملگی یا تولد نوزاد ناشی از تجاوز جنسی و زنا برای زنان و دختران حاصل خواهد شد به منظور حفظ آبروی آنها.

حرمت سقط جنین از احکام اولیه و مسلمی است که عمومات کتاب و سنت بالصریح بر آن دلالت دارد. اما همانند هر حکم اولیه دیگر، در صورت عروض عناوین ثانویه، قابل تغییر بوده و امکان جواز سقط وجود دارد. عناوین ثانویه ای مانند: عسر و حرج و اضطرار و یا تحت عنوان دفاع مشروع و سایر عناوینی که در موارد خاص موجب تغییر عنوان موضوع حکم حرمت می شود. این موارد خاص جایی است که ادامه بارداری موجب مرگ مادر شده و یا سلامتی او را به مخاطره می اندازد و نیز مواردی که تولد فرزند با ناهنجاریهای جنینی حاد، مستلزم عسر و حرج والدین یا خود طفل گردد. در این صورت می توان با استناد به عناوین مذکور بعنوان مثال و موارد دیگر قایل به جواز سقط شد. مطالب این تحقیق در سه فصل به ترتیب زیر تقسیم بندی خواهد شد:

فصل اول. که در آن به فراخور موضوع کلیاتی در مورد سقط جنین ذکر شده است.

فصل دوم: بررسی اضطرار و تزامم به عنوان دو مورد از مبانی جواز، و تحلیل فقهی و حقوقی آنها و بررسی مصادیقی که در تحت این دو قاعده قرار می گیرد.

فصل سوم: مانند فصل قبل به بررسی دو قاعده دیگر، یعنی عسر و حرج و دفاع مشروع که فقهای شیعه از آنها به عنوان مبانی جواز سقط جنین یاد می کنند و در برخی موارد با استناد به آنها جواز سقط را صادر می کنند.

هدف و ضرورت تحقیق

سقط جنین یکی از جرایمی است که جوامع با آن پیوسته درگیر بوده و در ادیان مختلف الهی نیز مطرح بوده است. از منظر فقهای امامیه جنین موجودی محترم است و سقط آن به جز مواردی که به عنوان ثانوی، سقط آن مجاز شناخته شده است در هر مرحله ای که باشد به استناد کتاب، سنت، اجماع و عقل حرام و نامشروع است زیرا شیعه امامیه، به زندگی نوع بشر آن چنان اهمیت داده که از همه مرزهایی که فقهای مذاهب اسلامی در آنجاها توقف کرده اند گذشته اند. و با توجه به این که موارد مجاز سقط جنین در قوانین ما براساس قوانین اسلامی است در این پژوهش ابتدائاً سعی می شود که موارد مجاز سقط جنین و مبانی آنها را در کشور ایران به طور موشکافانه و دقیق مورد تحلیل و بررسی قرار دهیم و همچنین در پی این هستیم که سایر موارد مجاز سقط جنین در دنیا را مورد تحلیل قرار داده و ببینیم که آیا با مبانی جواز

سقط جنین در ایران تطبیق دارند و همچنین اینکه موارد مجاز سقط در ایران تا چه حد توانسته از سقط های غیر قانونی که در بعضی از موارد جان مادران را به خطر می اندازد جلوگیری کند و اینکه چه راهکارهایی برای کمتر شدن موارد سقط غیرقانونی وجود دارد؟

سوالات تحقیق

سوال اصلی

موجبات جواز سقط جنین چیست؟

سوالات فرعی

1- عسر و حرج به عنوان یکی از مبانی جواز سقط جنین، در چه مواردی موجب جواز سقط می شود؟

2- چه مقدار حرج برای صدور جواز سقط لازم است؟

3- آیا زنی که مورد تجاوز به عنف قرار گرفته، می تواند با دست آویز به قاعده عسر و حرج فرزند ناشی از چنین تجاوزی را سقط کند؟

4- آیا زنی که حیات وی در خطر است می تواند پس از ولوج روح کودک خود را براساس مبانی جواز سقط جنین، سقط کند؟

پیشینه تحقیق

در رابطه با موضوع موجبات جواز سقط جنین به طور مشخص هیچ گونه فعالیت پژوهشی صورت نگرفته است اما در رابطه با موضوع سقط جنین از منظر فقهی و حقوقی تحقیقاتی صورت گرفته است که می تواند در این پژوهش به ما کمک کند، که در زیر به برخی از آنان اشاره می کنیم.

کتاب

1- قواعد فقه بخش جزا، قبله ای خوبی، خلیل، انتشارات سمت، 1380 در این کتاب قاعده اضطرار به طور کامل شرح داده شده است ابنا ماهیت این قاعده در این کتاب تشریح گردیده است و اضطرار را از نظر فقه و حقوق مورد بررسی قرار داده است و هر ضرری که تحمل آن سخت و مشکل باشد را شرط قاعده اضطرار دانسته است و در مقایسه دو قاعده اضطرار و عسر و حرج به عنوان موجبات جواز از مطالب این کتاب استفاده خواهد شد.

2- قواعد فقیه، موسوی بجنوردی، آیت الله سید محمد، موسسه نشر اسلامی، نویسنده در این کتاب قاعده نفی عسر و حرج را تشریح کرده و مدارک و مستندات این قاعده را ذکر کرده است و با توجه به این مدارک و با توجه به این مدارک و مستندات خداوند سبحان در دین مقدس اسلام حکم حرجی تشریح نکرده و از ناحیه هر حکمی که حرج و استیصال و مشقت لازم آید با توجه به این مستندات این حکم منفی و از صفحه تشریح مرفوع است. و براساس مطالب این کتاب سعی بر شناخت هر چه بهتر قاعده عسر و حرج بعنوان یکی از موجبات جواز سقط داریم.

3- مسایل مستحدثه پزشکی، جلد 1، تهیه و دفتر تبلیغات اسلامی شعبه خراسان رضوی، بوستان کتاب، 1386 احکام فقهی سقط جنین و کنترل موالید، محمد رضا رجایی، در این کتاب پس از آوردن تعریفی از سقط جنین و ذکر مراحل آن، ادله ای که بر حرمت سقط جنین دلالت دارند را آورده است و سپس موارد مجاز سقط جنین در دنیا و اسلام را تشریح کرده است و نظر علمای بزرگ اسلام را آورده است.

4- ده رساله فقهی حقوقی در موضوعات مستحدث، محمدی همدانی اصغر، انتشارات جنگل 1387 در این کتاب سقط جنین را در کشور های مختلف اعم از غرب و اسلامی مورد بررسی قرار داده و سپس تاریخچه سقط را در ادیان مختلف و اسلام و بالاخص ایران ذکر کرده است و در پی پاسخ دادن به این سوال است که معیار ولوج روح از نظر فقهی چیست و در مورد مصادیق مجاز سقط به طور مختصر در مورد اسقاط جنین ناشی از زنا و سقط جنین های اضافی و سقط جنین براساس مشکلات اقتصادی و اجتماعی که موجب عسر و حرج شده را بررسی کرده و استفتائات فقهای عظام را در این زمینه ذکر کرده است و ما در پی کامل کردن این مسایل که معیار ولوج روح و معیار تشخیص خطری که موجب عسر و حرج می شود که یکی از موجبات جواز سقط است چیست

5- مجموعه مقالات حقوق پزشکی، عباسی محمود، جلد سوم، انتشارات حقوقی، 1377 در این کتاب در این کتاب سقط جنین را عبارت دانسته است از زایمان قبل از تولد واقعی نوزاد یا تولد جنینی که شرائط او برای زندگی مناسب نمی باشد. سقط درمانی را در ایالات آمریکا شرح داده و تاثیرات و پیامدهای روانشناختی که بر روی افراد می گذارد را مورد بررسی قرار داده است و اینکه سقط جنین چه خطراتی را برای زن باردار و جامعه دارد.

6- سقط جنین، عباسی محمود، انتشارات حقوقی، 1382 در این کتاب کشورهای دنیا را از نظر جواز سقط به سه دسته کشوری که در آن الف: آزادی مطلق سقط جنین وجود دارد: در آن ممنوعیت مطلق سقط جنین وجود دارد ج: نظامهای حقوقی مختلط، تقسیم نموده است و علل این تقسیم بندی را ذکر نموده است و کشور ایران را در دسته سوم قرار داده است و موارد مجاز سقط جنین را در نظام های مختلف حقوقی، تا حد امکان مورد بررسی و تحلیل قرار داده و آنرا با نظام حقوقی اسلام مقایسه کرده و جهات مثبت و منفی آن را مورد ارزیابی قرار داده است.

7- حمایت کیفری از جنین در حقوق ایران، دکتر سوهانیان فاطمه، جلد اول، انتشارات سمت، نویسنده در این کتاب ابتدا به واژه شناسی جنین پرداخته و آن را توضیح داده است در بخش دوم کتاب، عوامل سقط جنین و نظریات ارائه شده در مورد آن را آورده و به شرح آن پرداخته است و سپس به مصادیق حمایت کیفری در حقوق ایران پرداخته و دیدگاه قانونگذار ما را در مورد موارد جواز مورد بحث و بررسی قرار داده است.

مقالات

1- سقط جنین حرمت یا جواز، حاجیعلی فریبا، مقالات و بررسیها دفتر 76 فقه، 1383 در این مقاله پس از شرحی در مورد سقط جنین و تقسیم آن، آراء فقها و مبانی اختلاف آنان را در مورد مصادیق جواز سقط جنین آورده است و نظرات آنها را به چهار دسته تقسیم کرده است. الف: حرمت سقط مطلق «قبل و بعد از ولوج» ب: حرمت سقط بعد از ولوج روح به طور مطلق و جواز سقط قبل از ولوج روح به طور مطلق ج: حرمت سقط بعد از ولوج روح به طور مطلق و جواز سقط قبل از ولوج در شرائط خاص د: جواز سقط قبل و بعد از ولوج در شرائط خاص و در ادامه همین مقاله ذکر شده است که تنها تفاوت بین جنین در مرحله قبل از ولوج و بعد از آن

در بالقوه و بالفعل بودن یک انسان است و اگر سقط را قبل از ولوج روح با توجه به عناوین ثانویه مثل اضطرار، لاجرح و لاضرر بتوان سقط کرد بعد از ولوج روح نیز این عناوین ثانویه می توانند موجب جواز سقط جنین شوند.

2- سقط جنین در حقوق اسلامی و فمینیسم، نوذری فردوسیة محمد، فصلنامه مطالعات راهبردی زنان، سال هفتم، 1384 در این مقاله ابتدا به تعریف سقط جنین در فقه و سپس سقط جنین در فمینیسم پرداخته است و سپس سقط جنین را از منظر سازمان پزشکی قانونی به سقط جنین طبیعی، طبی و جنایی تقسیم کرده و به تحلیل و تبیین آنها می پردازد و سپس دلایل حرمت سقط جنین را در کتاب، سنت، اجماع و عقل آورده است و بعد از آن به تحلیل دلایل فمینیسم های موافق و مخالف سقط پرداخته است و دلایل آنها را آورده است و در پایان نیز مبانی آزادی سقط در فمینیسم را مورد بررسی قرار داده است.

3- بررسی و نقد نظریه جواز سقط جنین از منظر فقهای امامیه، طبیبی جبلی مرتضی، نامه مفید، 1382 در این مقاله ابتدا به بررسی زمینه ها و مبانی اختلاف میان مخالفان و موافقان سقط جنین پرداخته، که براساس نظر موافقان آنچه که در داخل رحم در حال رشد است جزئی از اجزای مادر، فاقد حیات انسانی و تنها تکیه ای گوشت یا بافتی می دانند که فاقد هر گونه حقی است ولی از منظر فقهای امامیه، جنین موجودی محترم است و سقط آن به جزء مواردی که به عنوان ثانوی سقط آن مجاز شناخته شده است در هر مرحله ای که باشد نامشروع است. و در بخش دوم همین مقاله ادله موافقان سقط جنین را به صورت تک تک آورده و به بررسی و نقد آنها پرداخته است.

4- اردبیلی، محمد علی- سقط جنین در بارداری ناشی از زنا- مجله تحقیقات حقوقی- شماره 39- در این مقاله ضمن بیان اینکه زنا به عنف یک حادثه غم انگیز است که پیامدهای بلند مدت پزشکی و حقوقی دارد بیان می کند که قربانیان زنا به عنف، حق داشته باشند که از بارداری ناشی از زنا که بدون خواست و میل آنها صورت گرفته و آثار بد روانی برای ایشان به بار آورده است، رها شوند. در ادامه ذکر شده که آیا زن قربانی زنا به عنف که دچار چنین عمل وخیمی گشته است باید فرزندی را در شکم نگه دارد که به جنایتکاری اعدام شده تعلق دارد و یا اینکه دختری که قربانی چنین عمل وخیمی گشته است به جای اینکه نظام قانونی کشور به وی

یاری رساند که هر چه زودتر از این رنج رهایی یابد و به جامعه برگردد باید همچنان متعهد گردد که چنین فرزندى را نگه دارد؟

د- مراحل و روش تحقیق

روش تحقیق با لحاظ نظری بودن موضوع، توصیفی-تحلیلی است و با استفاده از روش کتابخانه ای مراحل تحقیق دنبال می شود. ابتدا براساس مطالعات اولیه و استفاده از مشاوره اساتید بزرگوار، پلان تحقیق تهیه شده و براساس آن، کتب و مقالات راجع به موضوع تهیه و شناسایی می شود، سپس با استفاده از فیش برداری مطالب مورد نیاز و قابل استفاده در تحقیق، از بین منابع گردآوری شده و استخراج می گردد و تجزیه و تحلیل می شود.

فصل اول

کلیات

مبحث اول: واژه شناسی

در این مبحث ابتدا به تعریف جنین از نظر فقهی و اصطلاحی پرداخته و سپس به تعریف حمل و حبل به عنوان مفاهیم نزدیک به جنین می پردازیم. و در گفتار بعدی برای آشنایی بیشتر با موضوع تعاریف مختلف سقط جنین از نظر لغوی، پزشکی و حقوقی را آورده و در ادامه این مبحث مراحل رشد و تکامل جنین را از دیدگاه قرآن و پزشکی مورد تحلیل و بررسی قرار می دهیم.

گفتار اول : جنین و مفاهیم مشابه

بند اول : جنین

جنین بر وزن فعیل (اسم مفعول) به هر چیز که پوشیده و مستور باشد¹، اطلاق می گردد. به همین جهت به باغ پر درخت از آن جهت که درختان انبوه روی زمین را می پوشانند و به گور و مرده ی در آن که پوشیده از چشم دیگران است به ترتیب جنه و جنین گفته می شود.² بالاخره محصول حاملگی را که مبدا آن ابتدای آبستنی و انتهای آن لحظه ی ماقبل ولادت است، به دلیل اینکه به وسیله زهدان مادر پوشیده شده است، جنین نامیده اند.³ در قرآن مجید نیز در مورد این پوشش آیاتی وارد شده است: «لخلقکم فی بطون امهاتکم» شما را در شکم های

1. حسن عمید، فرهنگ فارسی، جلد چهارم، انتشارات امیر کبیر، ص 473

2. خلیل جر، فرهنگ عربی فارسی لاروس، ترجمه سید حمید طیبیان، جلد اول تهران، انتشارات امیر کبیر، ص 772.

3. فاطمه سوهانیان، حمایت کیفری از جنین در حقوق ایران، جلد اول، تهران، انتشارات آذرخش، 1389، ص 14